

СТАНОВИЩЕ

От проф. днк Маргарита Николова Карамихова
за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”,
разработен в катедра Етнология при Исторически факултет на СУ „Св. Климент
Охридски“.

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.1. Социология, антропология и науки за културата

Научна специалност - Етнология

Автор: Валентина Недялкова Неделчева

Тема: „Идентичност на българите в Босилеград и Димитровград през ХХІ век“

1. Данни за докторантката

Валентина Неделчева е предоставила автобиографична справка за дейностите си в периода на докторантурата (2013-2016 г.). От справката и от стриктните практики в СУ „Св. Климент Охридски“, с които съм запозната, може да се приеме, че докторантката има необходимия ценз и е изпълнила задачите, залегнали в индивидуалния ѝ учебен план.

2. Данни за процедурата

От предоставените ми данни става ясно, че дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на 09. 01. 2017 г. на заседание на Катедра Етнология при Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Предишният ми опит от изготвяне на становища или рецензии за докторанти на катедра Етнология към СУ, ми дава основания да заключа, че процедурата по обявяването и провеждането на конкурса е осъществена в пълно съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, както и с вътрешния Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (изменен на 19 октомври 2016 г. с решение на Академическия съвет). Даденият по-нататъшен ход на процедурата изцяло отговаря на изискванията на посочените нормативни актове, както можах да се убедя лично.

3. Коментари върху доктората и автореферата

Докторатът се състои от увод, 6 глави, заключение и библиография – общо 323 страници. Структурата му е съобразена с поставената цел и съответните ѝ задачи.

Изследователският проект е разработен в полето на политическа антропология, която има съществено развитие в катедра Етнология на ИФ, СУ „Св. Климент Охридски“. Възможно е търсенето на ясно дефиниране какъв тип е изследването, да е довело до много спорното определение на Етнологията като наука на стр. 10. Научната прецизност изисква докторантката да защити това свое определение пред научното жури.

Логиката на изследването следва динамиката на политиките и институциите в достатъчно продължителен исторически период. Докторантката е представила практиките, произтичащи от политическите решения и законодателните актове в двете страни – в родината и в страната, в която живее малцинствената група.

Докторатът проработва изследваната на различни места по планетата и в България динамика на идентичността на малцинствена група, обитаваща продължително време гранична зона, доминирана от граница, която я отделя от родината – майка. Като се имат предвид достиженията на плеяда международно разпознати учени, звучи недоказано твърдението, че изследователите приемат с *известна доза предразсъдъци винаги* предизвикателството да изследват идентичността на дадена група (стр. 183).

Приносно е това, че за пръв път част от добрите изследователски модели се прилагат за българското малцинство в така наречените „Западни покрайнини“. Важен за разбирането на формираните политики на родината-майка е аргументираният коментар на съвременното битие на този географския и политически термин.

Тук идва въпросът за терминологичната яснота и еднозначност – въпрос, който безспорно е от решаващо значение за качеството на научния продукт. Озадачаващ е начинът по който докторантката използва термина *култура* (Културата замира (стр. 88); Подзаглавие: 4.1.4. Ефект в културата (стр. 99). Допускам, че докторант Неделчева има свое виждане за значенията на този, изначален за Етнологията термин и изисквам тя да се аргументира. В този ред на коментари стои неясното съдържание, което докторантката влага в словосъчетания като *нова ера* (напр. стр. 124); *задълбочаване на аспектите* (стр. 1); *границата* като *политически и властови субект* (стр. 1). Ще бъде добре да бъде пояснено и защитено защитено съдържанието, което докторантката влага в тези словосъчетания.

В текста се срещат множество неясноти, които биха били избегнати при добра стилистична редакция. Част от тях граничат с липса на достоверност (напр: *присъединяването на Сърбия към ЕС* - стр. 2). На места е неясна връзката между цитирания материал и тезата, която развива авторката (напр. стр. 116). Съществуват и спорни тези, които е редно да се защитят аргументирано. Категорично не приемам, че по време на югоембаргото границата *престава да съществува* (стр. 117). Твърдя, че напротив, тя усилва своето значение като определител на транс-граничната контрабанда и на принадлежността към две, различно поставени в международната политика държави. Добре би било тук да се коментират различията в местните стратегии по време на юго-ембаргото в двете части на границата (Трънско, Белоградчишко). Докторантката очевидно познава блестящата статия на Галина Вълчинова за района на гр. Трън и резултатите от теренното изследване в Белоградчишко, проведено по модул „Граници и гранични зони“ на проект „Преходът – гласове, образи, памет“, в който тя участва лично. Това сравнение би добавило повече значения и по въпроса за *старата граница*, който е развит многословно, но неясно за незапознатия читател. От съществена полза за верифицирането на научните интуиции на докторантката биха били трудовете за граници и гранични зони на Балканите на Сара Грийн и Василис Нитциакос, до които докторантката имаше достъп чрез източниците, предоставени в уеб-сайта на цитирания проект.

Това, което озадачава етнолога, четящ представения текст е пълното пренебрежение на темата за *маркерите за идентичност*. Възможно е те да са споменати в прекомерно обемните бележки под линия, но, съгласно стандартите на науката Етнология, мястото им не е там. Кое, според изследваната малцинствена група е *българското*? Какво е *българско*? Кое е *сръбско*? Къде минава груповата културна граница, която докторантката познава, щом цитира и коментира Барт? След като толкова много страници са отделени на поредица политически избори, каква е оценяваната като българска символика – плакати, музика, носии, кухня, хора? Очаквам аргументирана защита на избора да не бъдат изследвани маркерите за групова идентичност или пък - тяхното представяне пред научното жури.

Съгласно с българската академична етнологска традиция, теренните материали са архивирани в електронен вид, при спазване на изискванията на съвременната научна етика. Това дава възможност и на следващите поколения изследователи да развиват своите изследвания, опирайки се на, вече регистрираните процеси и явления.

Стандартите за получаване на научна и образователна степен „доктор“ изискват текстът да бъде написан на добър, академичен български език. От предоставения ми докторат оставам с категоричното впечатление, че докторант Неделчева не е работила върху развитието на писмената си реч, за да покрие академичните езикови стандарти. Текстът е изпълнен с правописни и стилистични грешки, изобилства от чуждици (русизми и заемки или директни вмъквания на английски език). Очаква се докторантката, като български учен, да използва български термини и да ползва придобилите научна верификация термини. Задължително е да се превеждат на български академичен език заетите, главно от англоезичната литература, термини (напр. case study, джендър структура, селф, everyday life - 9, 19, 20, 21, 39, 50 и други) имена на учени и заглавия на статии, включени в текста.

Авторефератът представя точно докторската теза.

4. Научни приноси

Научните приноси на дисертационния труд се разполагат предимно в полето на приложната наука с два много важни акцента: 1. Диференцирано разглеждане на двата обекта на изследване - Босилеград и Димитровград; изваждане на всеки един от тях от контекста на т. нар. „Западни покрайнини“, като ревизия на есенциалистичните (политически) традиции. 2. Очертаване на проблемните моменти на българската политика към една общност зад граница.

Въвеждането в научен оборот на емпиричния материал е важно стъпало в развитието на Политическата антропология в България.

5. Публикации и участия в научни форуми

Докторантката отчита пет публикувани статии, свързани с темата на доктората. Една от тях е в съавторство. Една от статиите е на английски език, публикувана в сборник статии, посветен на медийното създаване на образа на Другия в Източна Европа. Отчетени са и две статии под печат (на български и на английски език), за които не са представени бележки от издателя.

Всички представени статии са свързани с темата на дисертацията и съдържат приносни елементи. Броят на публикациите отговаря на изискванията на Закона и Правилника. Представените участия в академични проекти и съответните им форуми са гаранция за усвояването на изкуството научните постижения да бъдат представени и защитени пред колегията.

6. Заключение

Изхождайки от обективните изисквания, предявявани към дисертационни трудове за получаване на образователната и научна степен “доктор”, както и вземайки предвид новите достижения на Политическата антропология в България, намирам, че представеният труд може да бъде защитен успешно. Затова изразявам положително становище и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Валентина Недялкова Неделчева за докторат на тема „Идентичност на българите в Босилеград и Димитровград през XXI век“, след оценка на аргументите, които ще представи по време на публичната защита.

01.03.2017 г.

Проф. днк. Маргарита Карамихова